TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2017. gada 6. jūlijā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Pārvadājumi — Kopīgi noteikumi gaisa pārvadājumu pakalpojumu sniegšanai Savienībā — Regula (EK) Nr. 1008/2008 — Noteikumi par maksām — 22. panta 1. punkts — 23. panta 1. punkts — Informācija, kas tiek prasīta attiecībā uz publiski pieejamo maksu izklāstu — Pienākums norādīt patieso nodokļu, maksājumu, papildmaksu vai maksu summu — Cenu noteikšanas brīvība — Apstrādes maksas iekasēšana gadījumā, ja pasažieris ir anulējis lidojuma rezervāciju vai nav ieradies uz iekāpšanu — Patērētāju tiesību aizsardzība

Lieta C-290/16

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2016. gada 21. aprīlī un kas Tiesā reģistrēts 2016. gada 24. maijā, tiesvedībā

Air Berlin plc & Co. Luftverkehrs KG

pret

Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV.

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], tiesneši E. Juhāss [*E. Juhász*], K. Vajda [*C. Vajda*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*] un K. Likurgs [*C. Lycourgos*] (referents),

ģenerāladvokāts M. Vatelē [*M. Wathelet*],

sekretāre K. Lopesa Bankalari [*X. Lopez Bancalari*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2017. gada 15. marta tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Air Berlin plc & Co. Luftverkehrs KG* vārdā – *M. Knospe*, *Rechtsanwalt*,

— *Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV* vārdā – *P. Wassermann*, *Rechtsanwalt*,

— Vācijas valdības vārdā – *K. Stranz* un *T. Henze*, pārstāvji,

— Eiropas Komisijas vārdā – *W. Mölls*, *K.-P. Wojcik* un *F. Wilman*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – vācu.

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 24. septembra Regulas (EK) Nr. 1008/2008 par kopīgiem noteikumiem gaisa pārvadājumu pakalpojumu sniegšanai Kopienā (OV 2008, L 293, 3. lpp.) 22. panta 1. punkta un 23. panta 1. punkta interpretāciju.

2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Air Berlin plc & Co. Luftverkehrs KG* (turpmāk tekstā – "*Air Berlin*") un *Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV* (Federālā patērētāju tiesību aizsardzības biroju apvienība, turpmāk tekstā – "*Bundesverband*") saistībā ar prasību par rīcības pārtraukšanu, kuru *Bundesverband* ir cēlis attiecībā uz *Air Berlin* īstenoto cenu norādīšanas praksi un attiecībā uz tās tīmekļvietnē atrodamajiem vispārējiem tirdzniecības noteikumiem.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 93/13/EEK

3 Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) 3. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

"1. Līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības, tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam.

2. Noteikumu vienmēr uzskata par tādu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, ja tas sastādīts jau iepriekš un patērētājam tādēļ nav bijusi iespēja iespaidot to saturu, jo īpaši saistībā ar iepriekš noformulētiem standartlīgumiem.

[..]"

4 Saskaņā ar šīs direktīvas 6. panta 1. punktu "dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem."

Regula Nr. 1008/2008

5 Saskaņā ar Regulas Nr. 1008/2008 preambulas 16. apsvērumu:

"Klientiem vajadzētu būt iespējai faktiski salīdzināt dažādu aviosabiedrību gaisa pārvadājumu cenas. Tādēļ gaisa pārvadājumu pakalpojumiem, ko sāk Kopienā, vienmēr būtu jānorāda galīgā cena, kas jāmaksā klientam, ieskaitot visus nodokļus, nodevas un maksas. [..]".

6 Šīs regulas 2. pantā ir noteikts:

"Šajā regulā:

[..]

18) "gaisa pārvadājumu maksas" ir euro vai vietējā valūtā izteiktas cenas, ko maksā gaisa pārvadātājiem vai to pārstāvjiem, vai citiem biļešu pārdevējiem par pasažieru pārvadāšanu, izmantojot gaisa pārvadājumus, un visi nosacījumi, ar kuriem piemērojamas šīs cenas, tostarp atlīdzība un nosacījumi, ko piedāvā starpniekam un citiem palīgdienestiem;

[..]."

7 Minētās regulas 22. panta "Cenu noteikšanas brīvība" 1. punktā ir paredzēts:

"Neskarot 16. panta 1. punktu, Kopienas gaisa pārvadātāji un, pamatojoties uz savstarpējības principu, trešo valstu gaisa pārvadātāji brīvi nosaka gaisa pārvadājumu maksas un gaisa pārvadājumu tarifus gaisa pārvadājumiem Kopienā."

8 Šīs pašas regulas 23. panta "Informācija un nediskriminēšana" 1. punktā ir paredzēts:

"Publiski pieejamajās gaisa pārvadājumu maksās un gaisa pārvadājumu tarifos gaisa pārvadājumu pakalpojumiem no lidostas tādas dalībvalsts teritorijā, uz kuru attiecas Līgums – šīs maksas un šos tarifus jebkādā veidā piedāvājot vai publicējot, tostarp internetā –, ir iekļauti arī piemērojamie nosacījumi. Vienmēr norāda galīgo cenu, kas jāmaksā, un tajā ir ierēķināta gaisa pārvadājuma maksa vai gaisa pārvadājuma tarifs, kā arī uzliktie nodokļi un maksājumi, papildmaksājumi un maksas, kuras ir obligātas un paredzamas publicēšanas brīdī. Papildus galīgajai cenai norāda vismaz šādus datus:

a) gaisa pārvadājuma maksu vai gaisa pārvadājuma tarifu;

b) nodokļus;

c) lidostas maksājumus; un

d) citus maksājumus, papildmaksas vai maksas, piemēram, tādas, kas saistītas ar drošumu vai degvielu,

ja pozīcijas, kas norādītas [23. panta 1. punkta trešā teikuma b), c) un d) apakšpunktā], ir pievienotas gaisa pārvadājuma maksai vai gaisa pārvadājuma tarifam. Informāciju par neobligātiem cenas pielikumiem paziņo skaidri, pārskatāmi un precīzi jebkura rezervēšanas procesa sākumā, un klients izdara izvēli, piekrītot veikt attiecīgos maksājumus."

Vācijas tiesību akti

9 *Bürgerliches Gesetzbuch* (Civilkodekss) 307. panta 1. un 2. punktā, redakcijā, kas ir piemērojama pamatlietas faktiem (turpmāk tekstā – "*BGB*"), ir noteikts:

"(1) Vispārējie darījumu noteikumi nav spēkā, ja – pretēji labticības prasībām – šo noteikumu izmantotāja līgumpartnerim tie ir nesamērīgi nelabvēlīgi. [..]

(2) Šaubu gadījumā var pieņemt, ka ir radīta nesamērīga nelabvēlība, ja noteikums

1. nav savietojams ar tās likuma normas pamatdomu, no kuras tiek izdarīta atkāpe, vai

2. tādā mērā ierobežo būtiskas tiesības vai pienākumus, kas izriet no līguma rakstura, ka tiek apdraudēta līguma mērķa sasniegšana."

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

10 *Bundesverband* 2010. gada 26. aprīlī *Air Berlin* tīmekļvietnē veica tāda vienkārša lidojuma kontrolrezervāciju, kura izlidošanas vieta bija Berlīnes Tēgeles lidosta (Vācija) un galamērķis bija Ķelne (Vācija). Rezervācijas pirmajā posmā parādījās saraksts tabulas formā, kurā bija norādīti iespējamie lidojuma savienojumi dažādās cenu kategorijās. Pēc tam, kad bija izvēlēts viens no savienojumiem, parādījās tabula, kurā bija iekļautas dažādās pozīcijas un to cenas, kuru skaitā tostarp bija summa 3 euro apmērā sadaļā "Nodokļi un nodevas". *Bundesverband* 2010. gada 20. jūnijā šajā pašā tīmekļvietnē, veicot cita lidojuma kontrolrezervāciju maršrutā no Berlīnes Tēgeles uz Frankfurti pie Mainas un atpakaļ, sadaļā "Nodokļi un nodevas" parādījās attiecīgi summa 1 euro apmērā.

11 *Bundesverband* ieskatā, *Air Berlin* tīmekļvietnē norādītā nodokļu un nodevu summa bija ievērojami zemāka nekā summa, kura atbilstoši attiecīgo lidostu noteikumiem par lidostu nodevām aviosabiedrībām faktiski bija jāmaksā, un līdz ar to tā varēja maldināt patērētāju. *Bundesverband*, uzskatot, ka šī norāde bija pretrunā Regulas Nr. 1008/2008 23. panta 1. punkta trešajam teikumam, vērsās *Landgericht Berlin* (Berlīnes apgabaltiesa, Vācija) ar prasību izbeigt šo rīcību.

12 Šajā prasībā *Bundesverband* arī apstrīdēja *Air Berlin* tīmekļvietnē atrodamo tās vispārējo darījumu noteikumu (turpmāk tekstā – "vispārējie darījumu noteikumi") 5.2. punktā iekļautā noteikuma tiesiskumu, kurā ir paredzēts, ka *Air Berlin* par rezervāciju un par pasažieri kā apstrādes maksu iekasē 25 euro no pasažierim atlīdzināmās summas, ja viņš nav ieradies uz lidojumu vai ir anulējis rezervāciju. *Bundesverband* paskaidroja, ka šis noteikums ir pretrunā *BGB* 307. pantam, jo tas nepieļaujamā veidā pasliktina aviosabiedrības līgumslēdzēju situāciju. Tā piebilda, ka *Air Berlin* par likumiskas saistības izpildi nedrīkstot prasīt atsevišķu maksu.

13 *Landgericht Berlin* (Berlīnes apgabaltiesa) apmierināja *Bundesverband* prasību un, piedraudot ar sankcijām, uzdeva *Air Berlin*, pirmkārt, norādot lidojumu cenas savā tīmekļvietnē sadaļā "Nodokļi un nodevas" vairs neiekļaut summas, kas neatbilst tām, kuras šai aviosabiedrībai faktiski ir pienākums maksāt, un, otrkārt, izslēgt 5.2. punktu no tās vispārējiem darījumu noteikumiem.

14 Apelācijas sūdzība, kuru *Air Berlin* iesniedza *Kammergericht Berlin* (Berlīnes Augstākā tiesa, Vācija), tika noraidīta, un šī aviosabiedrība iesniedza *Revision* sūdzību *Bundesgerichtshof* (Federālā konstitucionālā tiesa, Vācija).

15 *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) ir šaubas pirmām kārtām par to, kā ir jāinterpretē Regulas Nr. 1008/2008 23. panta 1. punkta trešais teikums. Proti, ņemot vērā Tiesas judikatūru, iesniedzējtiesai ir šaubas par to, vai veids, kādā *Air Berlin* tīmekļvietnē ir norādītas cenas, atbilst šajā tiesību normā izvirzītajām prasībām.

16 Otrām kārtām iesniedzējtiesa vēlas saņemt skaidrojumus par šīs regulas 22. panta 1. punkta interpretāciju, lai izlemtu, vai šajā tiesību normā paredzētais noteikums, atbilstoši kuram gaisa pārvadātāji brīvi nosaka gaisa pārvadājumu maksas un gaisa pārvadājumu tarifus attiecībā uz gaisa pārvadājumu pakalpojumiem Savienības iekšienē, var attaisnot to, ka *Air Berlin* vispārējos darījumu noteikumos ir paredzēti atsevišķi maksājumi pasažieriem, kuri nav ieradušies uz lidojumu vai kuri ir anulējuši rezervāciju.

17 Šādos apstākļos *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Regulas Nr. 1008/2008 23. panta 1. punkta trešais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka gaisa pārvadātājiem, publicējot savu gaisa pārvadājumu maksas, b) līdz d) apakšpunktā minētie nodokļi, lidostas maksājumi un citi maksājumi, papildmaksas un maksas ir jānorāda tādā apmērā, kādā tie faktiski rodas, un tāpēc tie nedrīkst tikt daļēji ietverti viņu gaisa pārvadājumu maksās šīs tiesību normas a) apakšpunkta izpratnē?

2) Vai Regulas Nr. 1008/2008 22. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tādas vispārīgos darījumu noteikumus regulējošas valsts tiesību normas piemērošana, kura ir pamatota ar Savienības tiesībām un saskaņā ar kuru no klientiem, kas nav devušies lidojumā vai rezervāciju ir anulējuši, nevar tikt iekasēta īpaša apstrādes maksa?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo prejudiciālo jautājumu

18 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa vaicā, vai Regulas Nr. 1008/2008 23. panta 1. punkta trešais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka gaisa pārvadātājiem, publicējot savas gaisa pārvadājumu maksas, šīs regulas 23. panta 1. punkta trešā teikuma b) līdz d) apakšpunktā minētie nodokļi, lidostas maksājumi, kā arī citi maksājumi, papildmaksas un maksas ir jānorāda faktiski esošajā apmērā, un tāpēc tie nedrīkst tikt daļēji ietverti viņu gaisa pārvadājuma maksā minētās regulas 23. panta 1. punkta trešā teikuma a) apakšpunkta izpratnē?

19 Regulas Nr. 1008/2008 23. panta 1. punkta otrajā teikumā ir paredzēts, ka, publicējot gaisa pārvadājumu maksas un gaisa pārvadājumu tarifus, tai skaitā internetā, "vienmēr norāda galīgo cenu, kas jāmaksā, un tajā ir ierēķināta gaisa pārvadājuma maksa vai gaisa pārvadājuma tarifs, kā arī uzliktie nodokļi un maksājumi, papildmaksājumi un maksas, kuras ir obligātas un paredzamas publicēšanas brīdī". Šīs regulas 23. panta 1. punkta trešajā teikumā ir noteikts, ka papildus galīgajai cenai norāda vismaz gaisa pārvadājuma maksu vai gaisa pārvadājuma tarifu, kā arī nodokļus, lidostas maksājumus un citus maksājumus, papildmaksas vai maksas, piemēram, tādas, kas saistītas ar drošumu vai degvielu, ja šīs pozīcijas ir tikušas pievienotas gaisa pārvadājuma maksai vai gaisa pārvadājuma tarifam.

20 *Air Berlin* ieskatā, gaisa pārvadātājiem nav atsevišķi jānorāda lidostu nodokļu un nodevu, kā arī citu nodevu, piemaksu vai maksājumu summa, kuri ir uzskaitīti Regulas Nr. 1008/2008 23. panta 1. punkta trešā teikuma b)–d) apakšpunktā, ja šīs pozīcijas ir iekļautas šīs regulas 23. panta 1. punkta trešā teikuma a) apakšpunktā minētajā gaisa pārvadājumu maksā. *Air Berlin* faktiski uzskata, ka vienīgi galīgā cena ir izšķiroša, lai ļautu klientam salīdzināt dažādās gaisa pārvadātāju piedāvātās cenas.

21 *Bundesverband*, Vācijas valdība un Eiropas Komisija apgalvo, ka, to ieskatā, Regulas Nr. 1008/2008 23. panta 1. punkta trešajā teikumā gaisa pārvadātājiem ir uzlikts pienākums precīzi norādīt galīgās cenas summas sastāvdaļas.

22 Ir jāatgādina, ka, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī tās konteksts un tiesiskā regulējuma, kurā šī norma ir ietverta, izvirzītie mērķi (spriedums, 2012. gada 19. jūlijs, *ebookers.com Deutschland*, C-112/11, EU:C:2012:487, 12. punkts un tajā minētā judikatūra).

23 No Regulas Nr. 1008/2008 23. panta 1. punkta trešā teikuma teksta izriet, ka pienākums norādīt vismaz gaisa pārvadājumu maksu, kā arī nodokļus, lidostas maksājumus un citas nodevas, papildmaksas vai maksas, ja šīs pozīcijas ir pievienotas gaisa pārvadājumu maksai, papildina no 23. panta 1. punkta otrā teikuma izrietošo pienākumu norādīt galīgo cenu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 15. janvāris, *Air Berlin*, C-573/13, EU:C:2015:11, 44. punkts).

24 Līdz ar to, pretēji tam, ko apgalvo *Air Berlin*, it īpaši atsaucoties uz Regulas Nr. 1008/2008 preambulas 16. apsvērumu, gaisa pārvadātājs, kurš norāda tikai galīgo cenu, neizpilda šīs regulas 23. panta 1. punkta trešā teikuma nosacījumus, jo ar tiem ir uzlikts pienākums norādīt to dažādo pozīciju summu, kuras veido šo cenu.

25 Šo secinājumu neatspēko *Air Berlin* izvirzītais arguments, saskaņā ar kuru pašā Regulas Nr. 1008/2008 23. panta 1. punkta trešā teikuma formulējumā esot uzlikts pienākums gaisa pārvadātājiem precizēt šīs regulas 23. panta 1. punkta trešā teikuma b)–d) apakšpunktā uzskaitītās pozīcijas tikai, ja "[šīs] pozīcijas [..] ir pievienotas gaisa pārvadājuma maksai", nevis tad, ja tās minētajā maksā ir iekļautas.

26 Proti, Regulas Nr. 1008/2008 2. panta 18) punktā, kurā ir definēts jēdziens "gaisa pārvadājuma maksa", lidostas maksājumi, citi maksājumi, papildmaksas vai maksas nav minētas kā minētajā maksā iekļautas pozīcijas. No tā izriet, ka gaisa pārvadātājiem nav atļauts iekļaut šīs pozīcijas gaisa pārvadājumu maksā, kuru tiem ir pienākums precizēt, pamatojoties uz šīs regulas 23. panta 1. punkta trešā teikuma a) apakšpunktu.

27 Pretēji tam, ko papildus apgalvo *Air Berlin*, šāda Regulas Nr. 1008/2008 23. panta 1. punkta trešā teikuma interpretācija nevar atņemt šai tiesību normai tās jēgu. Proti, vārdi "ja pozīcijas, kas norādītas [23. panta 1. punkta trešā teikuma b), c) un d) apakšpunktā], ir pievienotas gaisa pārvadājuma maksai" acīmredzami ir vērsti uz to, lai nošķirtu situāciju, kad gaisa pārvadātāji izvēlas izdevumus par šīm pozīcijām pārnest uz saviem klientiem, no situācijas, kad tie izvēlas tos segt paši – pienākums precizēt minētās pozīcijas pastāv tikai pirmajā situācijā.

28 No iepriekš izklāstīta izriet, ka Regulas Nr. 1008/2008 23. panta 1. punkta trešajā teikumā minētās dažādās pozīcijas, kas veido galīgo maksājamo cenu, vienmēr ir jādara zināmas klientam tajā apmērā, kurā tās ir iekļautas galīgajā cenā.

29 Šī interpretācija tiek apstiprināta, aplūkojot gan ar regulu sasniedzamos mērķus – daļu no kuriem veido pamatlietā aplūkojamā norma –, gan tās kontekstu.

30 Regulas Nr. 1008/2008 23. panta 1. punkta mērķis tostarp ir nodrošināt informāciju un pārskatāmību attiecībā uz tādu gaisa pārvadājumu pakalpojumu cenām, kuri tiek sniegti no lidostas, kas atrodas kādas dalībvalsts teritorijā, un attiecīgi tas ir vērsts uz šos pakalpojumus izmantojošā klienta aizsardzību. Šajā ziņā tajā ir paredzēts informācijas un pārskatāmības pienākums, it īpaši attiecībā uz pasažieru pārvadājumu cenām piemērojamajiem nosacījumiem, galīgo cenu, kas jāmaksā, un tajā ierēķināto gaisa pārvadājuma maksu un tai pievienojamiem papildmaksājumiem un maksām, kuras ir obligātas un paredzamas, kā arī neobligātiem cenas pielikumiem, kas saistīti ar pakalpojumiem, kuri papildina pašu gaisa pārvadājuma pakalpojumu (spriedums, 2014. gada 18. septembris, *Vueling Airlines*, C-487/12, EU:C:2014:2232, 32. punkts).

31 Taču informācijas un pārskatāmības pienākums attiecībā uz cenām netiktu sasniegts, ja Regulas Nr. 1008/2008 23. panta 1. punkta trešais teikums būtu jāinterpretē tādējādi, ka tajā gaisa pārvadātājiem ir piedāvāta izvēle iekļaut nodokļus, lidostas maksājumus, citus maksājumus, papildmaksas vai maksas gaisa pārvadājumu maksā vai arī norādīt šīs dažādās pozīcijas atsevišķi.

32 Turklāt atšķirīga Regulas Nr. 1008/2008 23. panta 1. punkta trešā teikuma interpretācija atņemtu šai tiesību normai jebkādu lietderīgo iedarbību. Proti, pirmkārt, Regulas Nr. 1008/2008 23. panta 1. punkta trešā teikuma b)–d) apakšpunktā minēto pozīciju daļēja iekļaušana gaisa pārvadājuma maksā izraisītu to, ka tiktu norādītas tikai summas bez saiknes ar realitāti. Otrkārt, šo pozīciju pilnīga iekļaušana gaisa pārvadājuma maksā izraisītu to, ka summa, kas ir norādīta kā gaisa pārvadājuma maksa, varētu būt vienāda ar galīgo maksājamo cenu. Taču pienākums norādīt galīgo maksājamo cenu jau ir paredzēts šīs regulas 23. panta 1. punkta otrajā teikumā.

33 Visbeidzot ir jāizvērtē *Air Berlin* arguments, ka Regulas Nr. 1008/2008 23. panta 1. punkta trešā teikuma c) un d) apakšpunktā norādīto pozīciju patiesās summas norādīšana esot neiespējama, jo šīs summas lidojuma rezervācijas brīdī neesot zināmas.

34 Šajā ziņā ir jānorāda, ka, iegādājoties biļeti, klientam ir jāmaksā galīgā cena, nevis pagaidu cena. Līdz ar to, kaut arī noteiktu maksājumu vai noteiktu papildmaksājumu vai maksu, piemēram, to, kas ir saistītas ar degvielu, summa, precīzi var tikt uzzināta tikai pēc tam, kad lidojums ir veikts, un dažkārt pat tikai vairākus mēnešus pēc šā lidojuma, Regulas Nr. 1008/2008 23. panta 1. punkta trešā teikuma b)–d) apakšpunktā minētie nodokļi, lidostas maksājumi un citi maksājumi, papildmaksājumi un maksas, kuras ir jāmaksā klientam, atbilst gaisa pārvadātāja aplēsēm lidojuma rezervācijas brīdī.

35 Šajā ziņā Regulas Nr. 1008/2008 23. panta 1. punkta otrajā teikumā turklāt ir paredzēts, ka galīgās cenas sastāvdaļas, kura ir jāmaksā klientam, līdzās gaisa pārvadājuma maksai vai gaisa pārvadājuma tarifam ir visi piemērojamie nodokļi, maksājumi, papildmaksājumi un maksas, kas ir "paredzam[i] publicēšanas brīdī".

36 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1008/2008 23. panta 1. punkta trešais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka gaisa pārvadātājiem, publicējot savas gaisa pārvadājumu maksas, atsevišķi ir jānorāda summas, kas klientiem ir jāmaksā kā šīs regulas 23. panta 1. punkta trešā teikuma b)–d) apakšpunktā minētie nodokļi, lidostas maksājumi, kā arī citi maksājumi, papildmaksas un maksas, un tādējādi tie nevar – pat tikai daļēji – šīs pozīcijas iekļaut gaisa pārvadājuma maksā minētās regulas 23. panta 1. punkta trešā teikuma a) apakšpunkta izpratnē.

Par otro jautājumu

37 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Regulas Nr. 1008/2008 22. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāda valsts tiesiskā regulējuma, ar ko ir transponēta Direktīva 93/13, piemērošana, kā rezultātā par spēkā neesošu var tikt atzīts vispārējos darījumu noteikumos iekļauts noteikums, kas ļauj iekasēt atsevišķu paušālu maksu no klientiem, kuri nav ieradušies uz lidojumu vai kuri ir anulējuši savu rezervāciju.

38 Iesniedzējtiesa uzskata, ka vispārējo darījumu noteikumu 5.2. punkts, kurā ir paredzēta 25 euro kā apstrādes maksas iekasēšana par pasažieri un par rezervāciju, ja tiek anulēta lidojuma rezervācija ekonomiskajā klasē vai ja pasažieris nav ieradies uz iekāpšanu šādā lidojumā, nepamatoti rada nelabvēlīgu situāciju *Air Berlin* klientiem un ir spēkā neesošs atbilstoši *BGB* 307. panta 1. punktam.

39 Iesniedzējtiesa arī precizē, ka ar *BGB* 307. panta 1. punkta pirmo teikumu un 307. panta 2. punkta 1. apakšpunktu Vācijas tiesībās ir transponēti Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts un 6. panta 1. punkta pirmā teikuma pirmā daļa.

40 Šajā ziņā *Air Berlin* savos rakstveida apsvērumos apgalvo, ka, lai vispārējo darījumu noteikumu 5.2. punktā iekļauto noteikumu atzītu par negodīgu, Vācijas pirmās instances un apelācijas instances tiesas ir balstījušās tikai uz valsts tiesībām, nevis uz Savienības tiesībām.

41 Ir jāatgādina, ka prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā Tiesa ir pilnvarota lemt vienīgi par Savienības tiesību interpretāciju vai spēkā esamību, ņemot vērā iesniedzējtiesas izklāstīto faktisko un tiesisko situāciju, lai sniegtu šai tiesai informāciju, kas ir noderīga tajā izskatāmās lietas izlemšanai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 27. aprīlis, *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, 35. punkts).

42 Šajos apstākļos uz otro prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ņemot vērā premisu, uz ko ir balstījusies iesniedzējtiesa, kuras ieskatā, valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēta patērētāju aizsardzība pret negodīgu rīcību, proti, *BGB* 307. pants, uz kā pamata iesniedzējtiesa vispārējo darījumu noteikumu 5.2. punktu ir atzinusi par negodīgu, ir balstīts uz Savienības tiesībām, jo ar šo tiesisko regulējumu ir transponēta Direktīva 93/13.

43 Iesniedzējtiesai ir šaubas, vai, ņemot vērā 2014. gada 18. septembra spriedumu *Vueling Airlines* (C-487/12, EU:C:2014:2232), ir jāuzskata, ka gaisa pārvadātājiem Regulas Nr. 1008/2008 22. panta 1. punktā atzītā brīvība noteikt gaisa pārvadājumu maksu ir pretrunā tam, ka valsts tiesiskais regulējums, ar kuru ir transponētas Savienības tiesības patērētāju aizsardzības jomā, ir piemērojamas šādam noteikumam.

44 Nepastāvot vajadzībai lemt par jautājumu, vai vispārējo darījumu noteikumu 5.2. punktā iekļautajā noteikumā paredzētā paušālā apstrādes maksa ietilpst jēdzienā "gaisa pārvadājuma maksa" Regulas Nr. 1008/2008 izpratnē, un tādējādi, vai uz šo noteikumu var tikt attiecināta šīs regulas 22. panta 1. punktā paredzētā cenu noteikšanas brīvība, ir jānorāda, ka atbilstoši Direktīvas 93/13 1. panta 1. punktam tās priekšmets ir tuvināt dalībvalstu tiesību normas, kas attiecas uz negodīgiem noteikumiem līgumos, kurus slēdz pārdevējs un patērētājs. Līdz ar to runa ir par vispārēju patērētāju tiesību aizsardzības direktīvu, kura ir piemērojama visās saimnieciskas darbības nozarēs. Šīs direktīvas mērķis ir nevis ierobežot gaisa pārvadātāju cenu noteikšanas brīvību, bet gan uzlikt dalībvalstīm pienākumu paredzēt mehānismu, ar kuru nodrošina, ka var tikt kontrolēts visu to līguma noteikumu iespējami negodīgais raksturs, par kuriem nav bijusi atsevišķa apspriešanās, lai varētu patērētājam sniegt aizsardzību, kāda tam ir jāpiešķir, ņemot vērā, ka salīdzinājumā ar pārdevēju vai piegādātāju tas ir nelabvēlīgākā situācijā gan attiecībā uz iespēju risināt sarunas, gan attiecībā uz informētības līmeni (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 26. februāris, *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 51. punkts un tajā minētā judikatūra).

45 Šajā kontekstā minētās direktīvas nepiemērojamība gaisa pārvadājumu pakalpojumiem, uz kuriem attiecas Regula Nr. 1008/2008, var tikt atzīta tikai ar nosacījumu, ka tā ir skaidri paredzēta šīs regulas normās. Taču nedz Regulas Nr. 1008/2008 22. panta formulējums attiecībā uz cenu noteikšanas brīvību, nedz citu minētās regulas nosacījumu formulējums neļauj izdarīt šādu secinājumu, kaut arī Direktīva 93/13 jau bija spēkā šīs pašas regulas pieņemšanas datumā.

46 No Regulas Nr. 1008/2008 22. panta 1. punkta mērķa nevar arī izsecināt, ka gaisa pārvadājumu līgumos nav jāievēro vispārējie noteikumi, ar kuriem patērētāji tiek aizsargāti pret negodīgiem noteikumiem.

47 Šajā ziņā Komisija pamatoti norāda, ka Regulas Nr. 1008/2008 22. pantā paredzētā cenu noteikšanas brīvība ir dalībvalstu īstenotās cenu kontroles pakāpeniskas izbeigšanas rezultāts, lai atvērtu šo nozari konkurencei. Kā ģenerāladvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*] ir norādījis secinājumu lietā *Vueling Airlines* (C-487/12, EU:C:2014:27) 27. punktā, gaisa pārvadājumu tirgus liberalizācijas mērķis bija pasažieru interesēs panākt lielāku piedāvājuma dažādību, kā arī zemāku tā cenu. Tā Padomes 1992. gada 23. jūlija Regulas (EEK) Nr. 2409/92 par gaisa pārvadājumu maksām un tarifiem (OV 1992, L 240, 15. lpp.), kura tika atcelta ar Regulu Nr. 1008/2008, preambulas piektajā apsvērumā bija norādīts, ka "cenu brīvība jāpapildina ar pienācīgām patērētāju un ražotāju interešu garantijām".

48 2014. gada 18. septembra spriedums *Vueling Airlines* (C-487/12, EU:C:2014:2232) neļauj izdarīt atšķirīgu secinājumu. Šajā spriedumā Tiesa uzskatīja, ka Regulas Nr. 1008/2008 22. panta 1. punktam ir pretrunā tāds tiesiskais regulējums kā attiecīgajā lietā aplūkotais, kura mērķis ir visos apstākļos uzlikt pienākumu gaisa pārvadātājiem pārvadāt savu klientu bagāžu, bez iespējas prasīt papildmaksu

par šo pārvadāšanu. Savukārt Tiesa nekādi nav norādījusi, ka cenu noteikšanas brīvība vispārējā veidā neļauj piemērot jebkādu patērētāju aizsardzības noteikumu. Gluži pretēji, Tiesa ir norādījusi, ka, neskarot patērētāju tiesību aizsardzībai izstrādātu noteikumu piemērošanu, Savienības tiesības neliedz dalībvalstīm reglamentēt gaisa pārvadājumu līguma nosacījumus, it īpaši, lai patērētājus aizsargātu pret negodīgu komercpraksi, taču ievērojot to, ka ar šādu valsts tiesisko regulējumu nevar tikt apdraudēti Regulas Nr. 1008/2008 noteikumi par cenām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 18. septembris, *Vueling Airlines*, C-487/12, EU:C:2014:2232, 44. punkts).

49 Līdz ar to no minētā sprieduma nav iespējams izsecināt, ka Regulas Nr. 1008/2008 22. panta 1. punktam ir pretrunā tāda valsts tiesiskā regulējuma piemērošana, ar ko ir transponētas tādas Savienības tiesību normas patērētāju tiesību aizsardzības jomā kā Direktīvā 93/13 minētās.

50 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka Savienības iekšienē veiktu gaisa pārvadājumu pakalpojumu cenu noteikšanas brīvība, kura ir atzīta Regulas Nr. 1008/2008 22. panta 1. punktā, nevar būt šķērslis šāda valsts tiesiskā regulējuma piemērošanai gaisa pārvadājumu līgumu noteikumiem.

51 Ja tiktu sniegta pretēja atbilde, patērētājiem tiktu atņemtas tiesības, kuras tiem gaisa pārvadājumu cenu noteikšanas jomā izriet no Direktīvas 93/13, un gaisa pārvadātājiem, nepastāvot nekādai kontrolei, tiktu ļauts ar pasažieriem noslēgtajos līgumos iekļaut negodīgus noteikumus attiecībā uz cenu noteikšanu.

52 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1008/2008 22. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tas, ka valsts tiesiskā regulējuma, ar ko ir transponēta Direktīva 93/13, piemērošanas rezultātā par spēkā neesošu var tikt atzīts vispārējos darījumu noteikumos iekļauts noteikums, kas ļauj iekasēt atsevišķu paušālu apstrādes maksu no klientiem, kuri nav ieradušies uz lidojumu vai kuri ir anulējuši savu rezervāciju.

Par tiesāšanās izdevumiem

53 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 24. septembra Regulas (EK) Nr. 1008/2008 par kopīgiem noteikumiem gaisa pārvadājumu pakalpojumu sniegšanai Kopienā 23. panta 1. punkta trešais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka gaisa pārvadātājiem, publicējot savas gaisa pārvadājumu maksas, atsevišķi ir jānorāda summas, kas klientiem ir jāmaksā kā šīs regulas 23. panta 1. punkta trešā teikuma b)–d) apakšpunktā minētie nodokļi, lidostas maksājumi, kā arī citi maksājumi, papildmaksas un maksas, un tādējādi tie nevar – pat tikai daļēji – šīs pozīcijas iekļaut gaisa pārvadājuma maksā minētās regulas 23. panta 1. punkta trešā teikuma a) apakšpunkta izpratnē;

2) Regulas Nr. 1008/2008 22. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tas, ka valsts tiesiskā regulējuma, ar kuru ir transponēta Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīva 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos, piemērošanas rezultātā par spēkā neesošu var tikt atzīts vispārējos darījumu noteikumos iekļauts noteikums, kas ļauj iekasēt atsevišķu paušālu apstrādes maksu no klientiem, kuri nav ieradušies uz lidojumu vai kuri ir anulējuši savu rezervāciju.

[Paraksti]